

Kaisa Juuso ps

Kirjallinen kysymys sähkön jakeluverkkoliiketoiminnan valvontamallin ongelmista ja mallin kehittämisestä

Eduskunnan puhemiehelle

Sähkön siirtohintaa on noussut viime vuosina huomattavasti. Työ- ja elinkeinoministeriön asettama akateeminen työryhmä on arvioinut nykyisiä sähkönsiirron ja -jakelun tariffien laskentamenetelmiä. Työryhmän lausunto "Kustannusvastaavuus ja tasapainoiset vaikuttamismahdollisuudet tärkeitä sähkönsiirrossa" (VATT 68) julkaistiin kesäkuussa 2022. Lausunnossa tuodaan esille sähkön jakeluverkkoliiketoiminnan nykyisen valvontamallin ongelmia ja korjauskehdotuksia.

Sähkön jakeluverkkoliiketoiminnan tuottotasoa valvotaan ns. valvontamallilla, jota käytetään määrittäessä toiminnalle kohtuullinen tuotto. Sähköverkkotoimintaa riippumattomasti valvova viranomainen Suomessa on Energiavirasto, jonka vastuulle kuuluu muun muassa valvonnassa käytettävien mallien rakentaminen ja käyttäminen.

Ministeriön asettaman työryhmän mukaan nykyinen valvontamalli on sallinut jakeluverkkoyhtiöille korkean sijoitetun pääoman tuottotason. Monopoliasemassa olevien jakeluverkkoyhtiöiden keskimääräinen tuottotaso on ollut osittain jopa korkeampi kuin eurooppalaisten vapailla, kilpailuilla ja merkittäviä liiketoimintariskejä sisältävillä markkinoilla toimivien yhtiöiden keskimääräinen tuottotaso.

Sähköverkkoyhtiöiden hinnoittelun reunaehdot asetetaan Euroopan unionin lainsäädännössä. Vuonna 2019 voimaan tullut sähkömarkkina-asetus muun muassa edellyttää, että sähköverkkopalveluiden hinnoittelun on oltava kustannusvastaavaa. Yleisessä kielenkäytössä kustannusvastaavuus tarkoittaa sitä, että tuotteen hinta on sama kuin sen tuottamiseen käytetyt kustannukset tai lähellä näitä kustannuksia.

Työryhmän mukaan nykyinen valvontamalli ei ole olennaisilta osiltaan kustannusvastaava, ja sen vuoksi malli on EU:n sähkömarkkina-asetuksen kannalta ongelmallinen. Työryhmän jäsenen mukaan nykyisessä valvontamallissa käytetään tuoton laskennan pohjana miljardiluokan lukuja, joiden takana ei ole todellisia kustannuksia.

Työryhmän raportin mukaan kustannusvastaavuutta voitaisiin kehittää muuttamalla käytettyä sähköverkkoyhtiöiden kohtuullisten tuottojen laskentaa siten, että se käyttäisi sallitun kohtuullisen tuoton laskennan pohjana toteutuneita kustannuksia tai korkeintaan kohtuullisiksi katsottua määrää toteutuneista kustannuksista. Lisäksi tuoton laskennan pohjana käytettyinä omaisuuserinä tulisi käyttää aina kun se on mahdollista vain aidosti toimintaan sijoitettua omaisuutta vastaa-

Kirjallinen kysymys KK 495/2022 vp

via eriä eikä kirjanpidollisin toimenpitein tai muuten laskennallisesti arvioituja eriä. Työryhmän mukaan valvontamallia on mahdollista kehittää osin Energiaviraston toimenpitein ja osin lainsäädäntöä muuttamalla. Näillä työryhmän keinoilla olisi sähkön siirtohintoja ja siten kuluttajien sähkölaskuja alentava vaikutus.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Aikooko hallitus sähkömarkkinalain uudistuksen yhteydessä tai omana lainsäädäntöhankkeenaan muuttaa sähkönjakelun valvontamallin kustannusvastaavaksi edellä mainitun työ- ja elinkeinoministeriön asettaman työryhmän havaintojen ja suositusten perusteella?

Helsingissä 28.9.2022

Kaisa Juuso ps